

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПРАВОВИХ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ІНФОРМАТИКИ І ПРАВА

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ УПРАВЛІННЯ
ІНФОРМАЦІЙНОЮ БЕЗПЕКОЮ
ДЕРЖАВИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,

20 березня 2014 р., м. Київ

У двох частинах

Частина 2

Київ
Центр навчально-наукових та науково-практичних видань
Національної академії СБ України
2014

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ

Голова: *Мусієнко І.І.*, доктор наук з державного управління, професор, заслужений юрист України.

Заступники голови: *Пилипчук В.Г.*, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України, заслужений діяч науки і техніки України; *Кудінов С.С.*, кандидат юридичних наук, доцент; *Фармагей О.І.*, кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник

Члени організаційного комітету:

Хлань В.Г., кандидат технічних наук, старший науковий співробітник; *Леонов Д.Б.*; *Панченко В.М.*, кандидат технічних наук, старший науковий співробітник; *Мельник С.В.*, кандидат технічних наук; *Тихомиров О.О.*, кандидат юридичних наук

Актуальні проблеми управління інформаційною безпекою держави: зб. матеріалів наук.-практ. конф., 20 березня 2014 року, м. Київ. – К. : Наук.-вид. центр НА СБ України, 2014. – Ч. 2. – 260 с.

У збірнику висвітлюються актуальні проблеми забезпечення інформаційної безпеки України та науково-практичні підходи до їх вирішення. Зокрема, розглядаються питання захисту інформаційного простору України, формування системи забезпечення кібернетичної безпеки України, удосконалення вітчизняного законодавства у сфері охорони державної таємниці та службової інформації, форми і напрями міжнародної взаємодії у сфері забезпечення інформаційної безпеки, шляхи оновлення змісту вищої освіти фахівців з інформаційної безпеки держави.

Для працівників органів державної влади, науковців, викладачів, фахівців з інформаційної безпеки, широкої громадськості.

Тези доповідей публікуються в авторській редакції з незначними коректорськими правками. Організаційний комітет залишає за собою право не розділяти думку авторів.

Дрейс Ю. О.

кандидат технічних наук

Житомирський військовий інститут ім. С.П. Корольова

Державного університету телекомунікацій

Корченко О. Г.

доктор технічних наук, професор

Національний авіаційний університет

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ПЕРЕЛІКУ ВІДОМОСТЕЙ, ЩО СТАНОВЛЯТЬ СЛУЖБОВУ ІНФОРМАЦІЮ

Як відомо [1], службовою є інформація з обмеженим доступом до якої згідно закону [2] належить інформація: що міститься в документах суб'єктів владних повноважень, які становлять внутрівідомчу службову кореспонденцію, доповідні записки, рекомендації, якщо вони пов'язані з розробкою напряму діяльності установи або здійсненням контрольних, наглядових функцій органами державної влади, процесом прийняття рішень і передують публічному обговоренню та/або прийняттю рішень; зібрана в процесі оперативно-розшукової, контррозвідувальної діяльності, у сфері оборони країни, яку не віднесено до державної таємниці.

Обмеження доступу до інформації, у тому числі і до службової, здійснюється відповідно до закону [2] при дотриманні сукупності таких вимог: 1) виключно в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя; 2) розголошення інформації може завдати істотної шкоди цим інтересам; 3) шкода від оприлюднення такої інформації переважає суспільний інтерес в її отриманні.

Тому документам, що містять інформацію, яка становить службову інформацію (СлІ), присвоюється гриф "для службового користування" (ДСК).

Процедура віднесення інформації до СлІ та присвоєння її матеріальним носіям грифу ДСК проводиться експертними комісіями з питань таємниць органами державної влади, органами місцевого самоврядування та іншими суб'єктами владних повноважень (міністерств, відомств, установ та організацій) згідно до складеного Переліку відомостей, що становлять службову інформацію (ПСлІ). Застосування такого "перелікового" підходу практикується у багатьох країнах світу при організації захисту інформації з обмеженим доступом для встановлення предмета злочинного посягання при розслідуванні випадків шпигунства, розголошення відомостей, втрати документів, що містять секретну інформацію (наприклад, у Російській Федерації). Перелікові системи засекречування відомостей також існують в США, ФРН, Франції, Японії тощо.

В Україні, за висновками окремих громадських організацій [3], існуюча процедура формування ПСлІ в системі центральних органів виконавчої влади (ЦОВВ) є методологічно слабкою, слабкоконтрольованою, непрозорою, неузгодженою між окремими ЦОВВ та непогодженою зі Службою безпеки України, що здійснює контроль за обігом документів, які містять СлІ [4]. Це

приводить до ухвалення ЦОВВ рішень, які суперечать одне одному, й зумовлює порушення прав та інтересів громадян.

Перш за все, не розроблена чітка методологія віднесення тих чи інших даних до категорії СЛІ, а методологія оцінки потенційної шкоди, що може виникнути у разі витoku тієї чи іншої СЛІ, відсутня. Тому, формуючи ПСЛІ, не проводять ані комплексний аналіз впливу включення/не включення тієї чи іншої категорії відомостей до СЛІ на інші сфери державної політики, ані аналіз вигоди та витрат від включення/не включення тієї чи іншої категорії відомостей до СЛІ. Включення до переліків відомостей, що становлять СЛІ, без належного аналізу наслідків такого включення для інших сфер державної політики зумовлює цілий рід негативних суспільних явищ. Наслідком такої ситуації є формування ЦОВВ ПСЛІ, які суперечать вимогам чинних законів України та не узгоджуються один з одним (зокрема щодо режиму обмежень доступу до окремих матеріалів та даних) [3].

На думку авторів, до формування ПСЛІ слід використовувати принципи, які закладені в основу Зводу відомостей, що становлять державну таємницю, а саме: 1) визначення сфери діяльності (галузі, напрямку, класу тощо) до яких може належати службова інформація (наприклад у [5]: розвідка, зв'язок, радіоелектронна боротьба та ін.); 2) ідентифікація об'єкта відомостей (у цілому чи його складової частини) із встановленням можливої питомої ваги, що еквівалентна величині можливої істотної шкоди вищезазначеним інтересам і тому його скритність вимагає обмеження доступу; 3) прогнозування потенційної економічної шкоди та інших тяжких наслідків у разі розголошення чи втрати матеріальних носіїв такої СЛІ для їх власника (міністерства, відомства, установи та організації тощо); 4) розрахунок величини витрат у вигляді витрат на захист цієї інформації та упущеної вигоди внаслідок її вилучення із звичайного цивільного обороту; 5) погодження зі Службою безпеки України на усунення можливості суперечності з ПСЛІ інших ЦОВВ та дотриманням вимог чинного законодавства.

Критерієм для визначення грифу ДСК може бути бальна оцінка величини можливої шкоди (W) у межах $0 < W < 1$ у разі розголошення СлІ або втрати її матеріальних носіїв, а для держаної таємниці за [6-9]: $1 \leq W < 10$ – “таємно”; $10 \leq W < 100$ – “цілком таємно”; $100 \leq W$ – “особливої важливості”.

Література

1. Про інформацію / Верховна Рада України; Закон від 02.10.1992 № 2657-ХІІ (редакція від 10.08.2012) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

2. Про доступ до публічної інформації / Верховна Рада України; Закон від 13.01.2011 № 2939-VI (редакція від 09.06.2013) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>

3. Експертні пропозиції за результатами громадської експертизи діяльності Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України щодо формування переліку відомостей, що становлять службову інформацію / Східноукраїнський центр громадських ініціатив, 2012 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://civic.kmu.gov.ua>

4. Про затвердження Інструкції про порядок обліку, зберігання і використання документів, справ, видань та інших матеріальних носіїв інформації, що містять службову інформацію / Кабінет Міністрів України; Постанова, Інструкція від 27.11.1998 № 1893 (редакція від 01.11.2011) // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>

5. Перелік службової інформації Збройних Сил України / Генеральний Штаб ЗСУ; Наказ №180 від 20.09.2011

6. Методичні рекомендації державним експертам з питань таємниць щодо визначення підстав для віднесення відомостей до державної таємниці та ступеня її секретності / Державний комітет України з питань державних секретів та технічного захисту інформації. Наказ №22 від 09.11.1998 р. – К.: Збірка №8, 1998. – с.4–14.

7. Корченко О.Г. Метод аналізу та оцінки величини можливої шкоди національній безпеці держави у сфері охорони державної таємниці / О.Г. Корченко, С.В. Казмірчук, Ю.О. Дрейс // Захист інформації: науково-практичний журнал. – Вип. №3 (56). – К.: НАУ. – 2012. – С.5-18.

8. Корченко О.Г. Методологія синтезу та програмна реалізація системи оцінювання шкоди національній безпеці у сфері охорони державної таємниці / О.Г. Корченко, М.Г. Луцький, М.В. Захарова, Ю.О. Дрейс // Захист інформації. – Том 15, №1 (2013). – С.14-20.

9. Комп'ютерна програма «Система аналізу і оцінки величини можливої шкоди національній безпеці держави у сфері охорони державної таємниці» / О.Г. Корченко, Ю.О. Дрейс / Свідоцтво про реєстрацію авторського права на твір №48712 від 11.04.2013.